

Fagskolen Rogaland studieplan
Traumebevisst forståelse
60 studiepoeng nivå NKR 5.1,
nettbasert med samlinger

Godkjent av: Fagskolestyret
Dato: 09.02.23

Innholdsfortegnelse

TRAUMEBEVISST FORSTÅELSE.....	3
FORMÅL MED UTDANNINGEN.....	3
NÆRMERE OM BAKGRUNNEN FOR UTDANNINGEN.....	3
OPPTAKSKRAV.....	4
OMFANG OG ARBEIDSMENGDEN.....	4
ORGANISERING AV UTDANNINGEN.....	4
LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSER.....	5
LÆRINGSUTBYTTE FOR UTDANNINGEN SOM HELHET.....	5
LÆRINGSUTBYTTEBESKRIVELSER OG FAGLIG INNHOOLD.....	6
<i>Emne 1 - Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene.....</i>	<i>6</i>
<i>Emne 2 – Psykisk helse i et traumeperspektiv.....</i>	<i>7</i>
<i>Emne 3 – Familiesentret omsorg, helsetjenester og rettigheter.....</i>	<i>8</i>
<i>Emne 4 – Risiko- og beskyttelsesfaktorer ved potensielt traumatiske hendelser.....</i>	<i>9</i>
<i>Emne 5 - Praksis.....</i>	<i>10</i>
<i>Emne 6 - Hovedprosjekt.....</i>	<i>11</i>
INDRE SAMMENHENG I UTDANNINGEN.....	12
UNDERVISNINGSFORMER OG LÆRINGSAKTIVITETER.....	12
ARBEIDSKRAV OG VURDERINGSORDNINGER.....	13
VURDERINGSUTTRYKK.....	15

Utdanningens navn

Utdanningens navn er Traumebevisst forståelse

Formål med utdanningen

Hva er traume? Og hvordan oppstår de? Hvordan kan de forstås og behandles? Fagskolen Rogaland ønsker å gi studentene en kunnskap om disse viktige temaene som er veldig aktuelle nå i dagens samfunn. Vi ønsker å gjøre fagfolk bedre rusta i møtet med mennesker som har opplevd store belastninger i livet gjennom å gi et dypdykk innen traumebevisst forståelse.

I denne utdanningen vil studenten få en innsikt i ulike traume lidelser og hvordan dette kan påvirke et menneske. Studenten vil lære om ulike typer psykiske lidelser, samt ulike hendelser der man kan utvikle en traumelidelse som ved eksempelvis vold, overgrep, omsorgssvikt, utsatthet for krig eller større katastrofer o.l. De vil kunne anvende kunnskap i forhold til sosial og emosjonelle utfordringer og hva man kan gjøre for å mestere dette både som barn og voksen. Studentene vil lære om ulike risiko- og beskyttelsesfaktorer, samt forebygging og hvordan personer som er utsatt for traumelidelser kan mestre livet på best mulig måte.

Nærmere om bakgrunnen for utdanningen

I opptrappingsplanen for psykisk helse er det overordnede målet å gi mennesker med psykiske lidelser muligheter til å leve et mest mulig normalt liv, preget av deltakelse, uavhengighet og evne til å mestere eget liv. For å bygge opp under dette bestemte Helsedirektoratet at psykisk helsevern skal utvikle desentraliserte, tilgjengelige og sammenhengende tjenester av høy faglig kvalitet som er tilpasset befolkningens behov for tjenester.

I 2022 var det 10 år siden Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) fikk i oppdrag fra Helsedirektoratet å implementere traumefokusert kognitiv atferdsterapi i Psykisk helsevern for barn og unge (BUP) på nasjonalt nivå. Videre ble det nasjonal implementering av kognitiv terapi for blant annet traumebehandling i psykisk helsevern for voksne startet opp i 2018. Forskningen viser viktigheten av at ulike tjenester praktiserer og jobber bevisst med traumearbeid innen psykisk helsevern for barn og voksne.

I Helsedirektoratets veileder for psykisk helsearbeid «*Sammen om mestring*» (Helsedirektoratet, 2015) og «*Mestring, samhørighet og håp- Veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer*» (Helsedirektoratet, 2016) fremgår det og legges særlig vekt på, at psykisk helse arbeidet organiseres og utformes i et bruker- og mestringsperspektiv. Videre peker veilederne på sentrale faktorer som påvirker den psykiske helsen og viser hvordan tjenestene kan tilrettelegge for en bevisst og systematisk håndtering av muligheter og barrierer i utforming og organisering av ulike tjenestetilbudet.

I føringene fra Helsedirektoratet så fremgår dette med traumeforståelse og behandling ovenfor voksne, barn og unge; *Ulike typer hendelser som eksempelvis vold, overgrep, omsorgssvikt, utsatthet for krig eller større katastrofer kan bidra til utvikling av psykiske problemer/lidelser. Det psykososiale arbeidet er en sentral del av kommunenes tilbud for å forebygge og avhjelpe allerede oppståtte traumer* (Helsedirektoratet, 2016).

Opptakskrav

Opptakskrav er bestått videregående opplæring fra helse- og oppvekstutdanninger med fagbrev og autorisasjon som helsefagarbeider, hjelpepleier, barne- og ungdomsarbeider, helsesekretær og ambulansesarbeider. Andre med relevante helseutdanninger kan søke på realkompetansevurdering.

Omfang og arbeidsmengde

Omfang av utdanningen er 60 studiepoeng og forventet arbeidsmengde for utdanningen som helhet og for hvert emne fordeles seg slik:

Emne	Navn	Uker (fulltid)	Uker (deltid)	Studiepoeng (3)	Studieinnsats (timer)	Herav: underv & veil (t)	Selvstudie/ litteratur/gruppe (t)
Emne 1	Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene	10	20	14	350	179	171
Emne 2	Psykisk helse i et traumeperspektiv	9	18	11	275	140	135
Emne 3	Familiesentret omsorg, helsetjenester og rettigheter	7	14	8	200	102	98
Emne 4	Risiko- og beskyttelsesfaktorer ved potensielt traumatiske hendelser	9	18	12	300	151	149
Emne 5	Praksis	5 (1)	10 (1)	12	375	191	184
Emne 6	Hovedprosjekt	(2)	(2)	3	(2)	(2)	(2)
	Totalt:	40	80	60	1500	763	737

(1) Praksis gjennomføres i 100% stilling (10 uker)

(2) Disse ukene er oppført i emne 6 som en del av praksis

(3) Ett studiepoeng tilsvarer 25 t. studiebelastning

Organisering av utdanningen

Emnene tas fortrinnsvis i kronologisk rekkefølge jf. forskriften for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen Rogaland § 2 -13 – *Studieprogresjon*

Praksis er et eget emne som går parallelt med øvrige emner. Dette gir stor fleksibilitet for studenter som er i arbeid og ønsker å ta studiet over to år. Utdanningen er fullført når alle emner er bestått og avsluttet med et hovedprosjekt.

Praksis er definert som et eget emne for å synliggjøre læringsutbyttet spesielt knyttet til ferdighetsmålene. En egen prosedyre er definert i praksisprogrammet.

Den enkelte student utarbeider egne læringsmål som godkjennes av studentkoordinator, for å optimalisere læringsutbyttet i praksis.

Læringsutbyttebeskrivelser

Læringsutbytte for utdanningen som helhet

Etter fullført og bestått utdanning har kandidaten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om helse- og sosialsektoren, helsefremmende og forebyggende arbeid, faglig kunnskap om psykiske lidelser, behandling, oppfølging og koordinering av tjenester for mennesker med traumelidelser
• har innsikt i gjeldende lover, forskrifter og handlingsplaner og yrkesetiske retningslinjer innenfor traumearbeid i helse og oppvekstsektoren
• kan bruke sine yrkesfaglige kunnskaper og holde seg oppdatert innen utvikling og dokumentert praksis innen eget fagområde
• forstår betydningen av egen profesjon og faglig yrkesutøvelse innen arbeid med traumelidelser
• forstår viktigheten av tidlig intervensjon i forhold til traume og sårbarhet i et samfunns - og verdiskapingsperspektiv
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, behandling, oppfølging og koordinering, både teoretisk og praktisk innenfor traumefeltet
• kan anvende ulike metoder og teknikker som brukes innenfor traumearbeid, og kommunisere om dette i fagfeltets terminologi
• kan finne relevant og oppdatert kunnskap i fagkilder for å finne løsninger på problemstillinger innen traumefeltet
• kan kartlegge og identifisere ulike problemstillinger innenfor traumefeltet, inkludert forebygging, samt foreslå tiltak overfor identifiserte problemer
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• har traumeforståelse og kan identifiserer etiske utfordringer, samt reflekterer over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig, etisk og juridisk
• kan samarbeide med både egne og andre faggrupper
• kan bruke sin kompetanse og sine ferdigheter til å bidra til utviklingsarbeid som er relevant for traumeforståelse

Læringsutbyttebeskrivelser og faglig innhold

Emne 1 - Felles grunnlag for fagskoleutdanningene i helse- og sosialfagene

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om helse- og sosialfagene i samfunnet: etikk, kommunikasjon og samhandling, sosiologi og psykologi, stats- og kommunalpolitikk
• har innsikt i lovverk for helse- og sosialfagene, som lov om helse og omsorgstjenester i kommunen, lov om spesialisthelsetjenesten, lov om helsepersonell og lov om pasient og brukerrettigheter
• har kunnskap om organisering av helsetjenestene på kommunalt og statlig nivå innenfor helse- og sosialfeltet og forståelse for behovet for sammenhengende og helhetlig tilbud
• har kunnskap om samfunnet og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer, og har ut fra dette forståelse for egen arbeidsplass
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap om helse- og sosialfagene i samfunnet: etikk, kommunikasjon og samhandling, sosiologi og psykologi, stats- og kommunalpolitikk, både praktisk og teoretisk
• kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til fellesfagene innenfor helse- og sosialfagene
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• har forståelse for helse- og sosialtjenestenes etiske dilemma, reflekterer over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig, etisk og juridisk
• kan identifisere etiske utfordringer og dilemmaer, reflektere over egen praksis og begrunne sine vurderinger faglig, etisk og juridisk
• har respekt for andre profesjoner og kan bygge relasjoner med de ulike faggruppene og arbeide tverrfaglig

Emne 2 – Psykisk helse i et traumeperspektiv

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om ulike psykiske lidelser og sammenheng mellom psykisk lidelse og traume
• har kunnskap om trivsel og forhold som fremmer god psykisk helse
• har kunnskap og innsikt i ulike diagnoser innenfor traumefeltet
• har kunnskap og kjennskap til barn og voksne i en flyktning og migrasjonsprosess i et traumeperspektiv
• har videre kunnskap om sårbarhet hos barn som vokser opp med foresatte som har et rusmisbruk eller psykiske lidelser
• har kunnskap og oversikt over ulike tilnærminger om selvskading og selvmord, ha mulighet til å ha et forebyggende perspektiv på dette
• har kunnskap om sorgprosesser som pårørende går gjennom etter at de har mistet noen nære i selvmord
• har kunnskap om traumebevisst omsorg og kan tilpasse denne ut ifra individuelle samtaler med barn, unge og voksne med og uten minoritetsbakgrunn
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap og har vurderingskompetanse ved psykiske lidelser hos barn, unge og voksne, samt kunne finne og kontakte ulike hjelpeinstanser
• kan tilegne seg kunnskap og kjennskap til ulike psykiske lidelser og hvordan dette kan påvirker funksjonen i hverdagen
• kan anvende kunnskap om ulike utfordringer tilknyttet det å være i en flyktning og migrasjonsprosess
• kan anvende kunnskap om selvskading og selvmord, og hvordan dette kan forebygges. kan videre anvende kunnskap til å hjelpe å støtte barn, unge og voksne i en sorgprosess
• kan anvende kunnskap om sammenhengen mellom traumer, selvskading og suicid og iverksette ulike tiltak innenfor det aktuelle fagområdet
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• kan identifisere symptomer og har forståelse for ulike psykiske lidelser hos barn, unge og voksne
• kan utføre arbeid tilknyttet ulike utfordringer innenfor traumebevisst forståelse etisk og forsvarlig
• kan bidra til å iverksette tiltak ovenfor traumeutsatte barn, unge og voksne

Emne 3 – Familiesentret omsorg, helsetjenester og rettigheter

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om ulike forhold som fremmer positiv sosial og emosjonell utvikling, evne til å mestre utfordringer
• har kunnskap om ulike forhold som kan bidra til emosjonell og sosial sårbarhet
• har kunnskap om helserettigheter, herunder kommunale helse- og omsorgstjenester, samt kunne samhandle for et helhetlig og koordinert tjenestetilbud
• har kunnskap og kjennskap om pårørendesamarbeid, instanser, familieomsorg, kunnskap om tverrfaglig og tverretattlig samarbeid, samt kommunikasjons- og samhandlingsmetoder
• har kunnskap om utfordringer og aktuelle tiltak i forhold til kommunikasjon, samtykkekompetanse, tvang og makt, samt relasjon mellom helsepersonell og pårørende
• har kunnskap om psykososialt og kognitivt utviklingsnivå og kommunikasjon
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap som fremmer sosial og emosjonell utvikling, og har evne til å mestre ulike utfordringer
• finne gode metoder som fremmer godt samarbeid på tvers av ulike tjenestetilbud og instanser, herunder også pårørendearbeid
• kunne anvende kunnskap om miljøterapeutisk tilnærming og psykososialt arbeid, samt kommunikasjon
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• kan utføre arbeid tilknyttet ulike helsetjenester
• kan utføre arbeid innenfor pårørendearbeid og være bevisst et godt samarbeid med pårørende, samt ulike hjelpeinstanser
• kunne bidra til å foreslå ulike tiltak tilknyttet arbeid med traume, emosjonelt og sosialt arbeid

Emne 4 – Risiko- og beskyttelsesfaktorer ved potensielt traumatiske hendelser

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om tidlig innsats mot utsatte eller sårbare mennesker, samt kunnskap og kompetanse om relevant arbeide med risiko- og beskyttelsesfaktorer.
• har kunnskap om barn og unge som lever i ulike risiko situasjoner og hvordan dette påvirker dem
• har kunnskap og innsikt i ulike traumer og traumelidelser, inkl. enkeltstående traumer versus komplekse traumer, tilknytningstraumer, utviklingstraumer og dissosiative lidelser
• har kunnskap og kjennskap om overgangen fra barn til voksen, samt hvordan barn og unge med traumelidelser kan støttes i denne overgangen
• har kunnskap om relasjonskompetanse i arbeid med traumeutsatte og betydningen av dette i miljøterapeutisk arbeid
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kunne anvende ulike metoder for å øke barn og unges resiliens, herunder tidlig innsats mot risiko- og beskyttelsesfaktorer
• kunne bidra til å oppdage traumeutsatte barn og unge, samt traumelidelser hos voksne og hvordan dette påvirker dem
• kunne bruke relasjonskompetansen i miljøterapeutisk arbeid med traumeutsatte.
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• har forståelse for, samt kunne utforske og foreslå ulike tiltak innenfor risiko og beskyttelsesfaktorer
• kunne utføre arbeid rettet mot tidlig innsats og ha kunnskap om relevante metode for å øke resiliens
• kunne utføre miljøterapeutisk arbeid

Emne 5 - Praksis

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om helse- og sosialsektoren, helsefremmende og forebyggende arbeid, faglig kunnskap om psykiske lidelser, behandling, oppfølging og koordinering av tjenester for mennesker med traumelidelser
• har innsikt i gjeldende lover, forskrifter og handlingsplaner og yrkesetiske retningslinjer innenfor traumearbeid i helse og oppvekstsektoren
• kan bruke sine yrkesfaglige kunnskaper og holde seg oppdatert innen utvikling og dokumentert praksis innen eget fagområde
• forstår betydningen av egen profesjon og faglig yrkesutøvelse innen arbeid med traumelidelser
• forstår viktigheten av tidlig intervensjon i forhold til traume og sårbarhet i et samfunns - og verdiskapingsperspektiv
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, behandling, oppfølging og koordinering, både teoretisk og praktisk innenfor traumefeltet
• kan anvende ulike metoder og teknikker som brukes innenfor traumearbeid, og kommunisere om dette i fagfeltets terminologi
• kan finne relevant og oppdatert kunnskap i fagkilder for å finne løsninger på problemstillinger innen traumefeltet
• kan kartlegge og identifisere ulike problemstillinger innenfor traumefeltet, inkludert forebygging, samt foreslå tiltak overfor identifiserte problemer
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• har traumeforståelse og kan identifiserer etiske utfordringer, samt reflekterer over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig, etisk og juridisk
• kan samarbeide med både egne og andre faggrupper
• kan bruke sin kompetanse og sine ferdigheter til å bidra til utviklingsarbeid som er relevant for traumeforståelse

Emne 6 - Hovedprosjekt

Etter fullført og bestått emne har studenten følgende kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap
<ul style="list-style-type: none">
• har kunnskap om helse- og sosialsektoren, helsefremmende og forebyggende arbeid, faglig kunnskap om psykiske lidelser, behandling, oppfølging og koordinering av tjenester for mennesker med traumelidelser
• har innsikt i gjeldende lover, forskrifter og handlingsplaner og yrkesetiske retningslinjer innenfor traumearbeid i helse og oppvekstsektoren
• kan bruke sine yrkesfaglige kunnskaper og holde seg oppdatert innen utvikling og dokumentert praksis innen eget fagområde
• forstår betydningen av egen profesjon og faglig yrkesutøvelse innen arbeid med traumelidelser
• forstår viktigheten av tidlig intervensjon i forhold til traume og sårbarhet i et samfunns - og verdiskapingsperspektiv
Ferdigheter
<ul style="list-style-type: none">
• kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, behandling, oppfølging og koordinering, både teoretisk og praktisk innenfor traumefeltet
• kan anvende ulike metoder og teknikker som brukes innenfor traumearbeid, og kommunisere om dette i fagfeltets terminologi
• kan finne relevant og oppdatert kunnskap i fagkilder for å finne løsninger på problemstillinger innen traumefeltet
• kan kartlegge og identifisere ulike problemstillinger innenfor traumefeltet, inkludert forebygging, samt foreslå tiltak overfor identifiserte problemer
Generell kompetanse
<ul style="list-style-type: none">
• har traumeforståelse og kan identifiserer etiske utfordringer, samt reflekterer over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig, etisk og juridisk
• kan samarbeide med både egne og andre faggrupper
• kan bruke sin kompetanse og sine ferdigheter til å bidra til utviklingsarbeid som er relevant for traumeforståelse

Indre sammenheng i utdanningen

Traumebevisst forståelse er et 1-årig utdanningstilbud på heltid som tas over to år (60 Studiepoeng) Utdanningen er stedbasert, men kan også følges over nettet (videooverføring eller som opptak), via vår læringsplattform som et nettbasert tilbud med samlinger.

Opplæringen består av seks emner med fast progresjon mellom dem. Det er likevel slik at emne 1 kan tas parallelt med andre emner med unntak av Praksis og Hovedprosjekt.

Praksis, kan tas parallelt med emnene lagt til 2, 3, og 4 for at studiet mest mulig fleksibelt for studentene. Dette har også vært et ønske fra praksisfeltet for at studentene skal få best mulig oppfølging i praksisperioden.

Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Innledning

Studentene har i stor grad ansvar for egen læring. Utdanningen legger vekt på arbeidsformer som fordrer at studentene er aktive og har stor egenaktivitet. Det krever stor bevissthet rundt egne læringsprosesser og egen innsats. Skolens rolle er å tilrettelegge for læring, motivere, støtte og veilede studentene og sørge for at de får utnyttet sitt læringspotensial.

Arbeids- og studieformene vil ta utgangspunkt i prinsippet om å aktivisere studentenes tanker, kunnskap og erfaringer knyttet til utdanningen. Det legges derfor opp til ulike arbeids- og studieformer:

E-læring

Skolen legger opp til elektronisk læring. Studentene vil motta oppgaver og forelesninger, kunne diskutere og arbeide med disse og levere via læringsplattformen. Studentene vil få veiledning og oppfølging via læringsplattformen, både individuelt og i grupper.

Forelesninger

Forelesningene vil være organisert og bli gjennomført etter fastsatt arbeidsplan. Det vil være mulig å følge forelesningene både i undervisningslokalet og via videooverføring.

Opptak av forelesningene blir lagt ut i etterkant for repetisjon til selvstudium, for eksempel før eksamen, samt for dem som ikke har mulighet til å følge undervisningen i sanntid.

Selvstudium

I arbeid på egenhånd inngår lesing av lærebøker og nettbasert fagstoff. Det forventes at studentene forbereder seg til undervisning og veiledning samt at de har satt seg inn i stoff som skal gjennomgås.

Veiledning

Det vil bli satt av tidspunkt for veiledning av studentene som ledd i undervisningen. I emnene 1 - 4 blir det gitt individuell veiledning på læringsoppdrag. Til eksamen på hovedprosjektet gis det tilbud om 3 ganger 45 minutter veiledning. Det gis minimum individuell veiledning tilsvarende 2,5 time per semester.

Individuell veiledning avtales før og under praksis emnet.

Problembasert læring

I problembasert læring blir studentene presentert for ulike caser og problemstillinger for å belyse utfordringer de vil møte i arbeidslivet. På denne måten vil studentene kunne integrere kunnskap, ferdigheter og holdninger. Problembasert læring kan foregå individuelt eller i grupper.

Praksis

25 % av studiet består av praksis. Studenten er da utplassert på egnet arbeidsplass hvor hun/han får bruke både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse i praksis. Det er laget et eget praksisprogram som kvalitets-sikrer arbeidet med læringsmål, refleksjon og vurderinger i praksis.

Muntlige presentasjoner

Studentene skal gjennomføre muntlige presentasjoner i løpet av studiet. I emnet Hovedprosjektet vil det bli muntlig høring på innlevert oppgave

Arbeidskrav og vurderingsordninger

Vurderingsbestemmelsene er utarbeidet i henhold til forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen Rogaland, *Kapittel 5, Vurdering og eksamen*

Vurderingen består av underveisvurdering og sluttvurdering.

Underveisvurdering (formativ vurdering)

Arbeidskrav

Studentene skal levere inn flere skriftlige arbeider (læringsoppdrag) i hvert emne. Oppgavene vil variere i omfang. Studentene får veiledning og tilbakemelding på arbeidene. Innleveringer og tilbakemelding skal skje via læringsplattformen/WiseFlow til fastsatt frist.

Det er krav om 100 % innlevering av læringsoppdragene for å kunne avlegge eksamen for hvert emne, jf. forskriften for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen Rogaland § 5-4. *Rett til å gå opp til eksamen.*

Underveisvurderingen bygger på fire elementer:

- Studentene skal vite hva de skal lære
- Studentene skal foreta egenvurdering - refleksjon
- Studentene skal få tilbakemelding - veiledning
- Studentene skal få framovermelding - veiledning

Sluttvurdering (summativ vurdering)

Avsluttende vurdering består av

1. obligatorisk skriftlig arbeid i hvert emne (jf. arbeidskrav)
2. eksamen i hvert emne bortsett fra praksis emnet
3. en obligatorisk oppgave med påfølgende muntlig høring i emnet Hovedprosjekt

Obligatoriske skriftlige arbeider (læringsoppdrag) vurderes til godkjent eller ikke godkjent før emneeksamen. Godkjenning innebærer at arbeidet er innlevert, godkjent og veiledning er mottatt.

Eksamensoppgavene bygger på studieplanens læringsutbyttebeskrivelser for emnene. Disse vektlegger studentenes evne til refleksjon, analyse, vurdering og anvendelse av kunnskap i arbeidet.

Det avlegges eksamen med karakterer for hvert emne med karakterskalaen A til F, der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått. For emne 1 og praksis emne vurderes måloppnåelsen til bestått/ikke bestått.

Det er ikke eksamen i praksisemnet, men studenten får standpunkt karakter på innlevert oppgave.

Vurderingsuttrykk

Karakterskala er A – F iht. § 5-2. *Vurderingsuttrykk* i forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen Rogaland.

<i>Symbol</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier</i>
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

<i>Symbol</i>	<i>Betegnelse</i>	<i>Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier</i>
Bestått	Bestått	Prestasjon som tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både tilfredsstillende vurderingsevne og selvstendighet.
Ikke bestått	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Det utstedes vitnemål når eksamen i alle emnene er bestått.